

Verkondiging

Gemeente in de Heer Jezus Christus,

Jezus is nu al dagenlang omsingeld. Het is een uitputtingsslag. De reserves raken op. Steeds meer raken Jezus en zijn leerlingen geïsoleerd. Tot op dat moment, hier in dit vijftiende hoofdstuk van het evangelie volgens Johannes, waarin de buitenwereld volledig op afstand en buiten zicht is geraakt. Alle communicatielijnen zijn doorgesneden. Er is geen enkele nieuwsgaring meer. Jezus en zijn leerlingen zijn aan zichzelf overgeleverd. Een eindeloze nacht sluit zich nu al hoofdstukken lang om dat huis heen waar Jezus een veelbewogen laatste maaltijd houdt met zijn leerlingen. De Boze en het boze houdt zich even stil. Maar je zou zogezegd zijn gestage beschietingen op de achtergrond kunnen horen. Het Sanhedrin, het hoofdkwartier van de religieuze en politieke machten, heeft het doodslot van deze Jezus ondertekend. Koel en weloverwogen - de ideale eigenschappen voor een politiek leider, lijkt me - heeft Kajafas, die dat jaar hogepriester van Jeruzalem was - besloten dat het beter is dat één man sterft dan dat een heel volk verloren gaat. En voor alle zekerheid wordt ook dat merkwaardige besluit genomen dat ook Lazarus, die arme drommel die uit de dood tot leven werd gewekt, ter dood moet worden gebracht. Zijn opwekking bracht de mensen veel te veel hoop op de goede afloop. En dat is politiek niet opportuun. Die gedijt zoveel beter bij het genereren en gewelddadig in stand houden van angst.

De evangelist Johannes trekt jaren na dato eigenlijk een veel ingrijpender conclusie: het kwaad, de onwil, is niet beperkt tot een toenmalig machtskliekje in het Sanhedrin of een machtspaleis in Moskou, zo u wilt. Het is veel universeler van aard. De hele wereld moet hem niet. Het verzet, de woede, de weerstand tegen de beweging rondom Jezus heeft kosmische dimensies. Steeds vaker laat de evangelist Johannes dat woord vallen: de kosmos haat het wat God, wat God in Jezus komt brengen. De kosmos heeft het duister, het donker, veel meer lief dan het licht wat God in de wereld bracht. Ik moet u zeggen: er zijn tijden dat ik dat veel minder goed plaatsen kan. Dat ik niet goed snap waarom precies dat evangelie volgens Johannes zo graag en vaak een enorme tegenstelling maakt tussen wat God doet, wat God wil en wat de wereld wil en wat de wereld doet. Er zijn tijden dat ik zoveel zonniger over de wereld denk. Dat de meeste mensen deugen bijvoorbeeld. Dat, als we maar een beetje beter ons best doen, broeder- en zusterschap wel binnen ons bereik liggen. Dat alle mensen broeders worden en al die andere prachtige, hoog idealistische nastrevenswaardigheden. Maar er zijn ook dagen en tijden, zoals deze, waarin ik er geen klap van geloof. Dat ik stuk loop op deze onverbiddelijke werkelijkheid om ons heen. Afgelopen week was hier in deze zelfde ruimte een prachtig benefietconcert met Russische en Oekraïense musici. Eén van hen, een Oekraïense pianiste, maakte ons deelgenoot van een hartverscheurend persoonlijk verhaal. Over hoe de oorlog eigenlijk alle menselijkheid had verwoest. Ze citeerde een tekstbericht van haar zuster die dat onder woorden bracht. Ze voelde niets meer. Er waren geen gevoelens meer. Er was niets meer wat haar vreugde bracht. Er was niets meer dat haar hoop bood of uitzicht. Alles was weg. De pianiste kon haar tranen niet te baas en wij eigenlijk ook niet. Hoe zij tot spelen kwam, is mij nog steeds een raadsel. Maar tot ver

na het concert bleef zij als een ontroostbaar hoopje ellende achter. Ik babbelde nog wat naar het publiek over de troost van muziek. Maar het klonk mij allemaal hopeloos gratuit in mijn eigen oren. Er is en er kan in onze duistere werkelijkheid iets fundamenteel ontroostbaars zijn. Iets dat een mens daadwerkelijk breekt en in deze tijden leven wij soms meer dan anders. Maar zeker toch nu.

Die donkere, troosteloze wereld, die wereld die het licht van de hoop haat, blijft geen buitenwereld. Dat is misschien wel het ergste. Dat die wereld van de hopeloosheid, de onverschilligheid, de apathie geen buitenwereld meer blijft, maar binnentreedt in je eigen hart. Daar aan die tafel van twaalf, verdwijnt Judas in de nacht. Geeft hij zichzelf over aan de nacht en de duistere krachten die daar heersen. Uiteindelijk zal blijken dat geen van die twaalf zich zullen kunnen onttrekken aan de zuigkracht van de hopeloosheid. Zij zullen zich daar uiteindelijk allemaal aan overgeven. Niet onvergelijkbaar met de troosteloosheid van de pianiste. Het kwaad kan eenvoudigweg te veel, te groot en te vasthoudend zijn. Het kan een mens breken. Het heeft een mens gebroken.

Waar halen wij dan onze moed vandaan? Is er ten overstaan van het radicale kwaad, ten overstaan van de donkere nacht, dan nog ergens iets in ons dat verzet biedt? Iets van weerstand tegenover het kwade, tegenover de koele onverschilligheid? Hebben wij nog ergens geheime reserves? Valt er nog iets tegenover de woedende kosmos die het licht zo diep haat, in te brengen? Ach, we maken wonderlijke dingen mee. Ook ik ben bijvoorbeeld onder de indruk van de vastberadenheid van het Oekraïense volk van wie hun president steeds meer tot een onverzettelijk symbool uitgroeit. Er zijn mensen die altijd de zon in het

water zien schijnen. Die onverbeterlijk optimistisch zijn. Maar ik moet u zeggen: ik behoor niet tot dat type. De zuigkracht van het kwaad maakt mij moedeloos. Verlamt mij en maakt zich meester van al mijn gedachten. En ziende op dat hoopje pianist ben ik daarin niet de enige. Het was een prachtig concert. Maar in de loop van de week hoorde ik van verschillende kanten dat er nogal wat mensen totaal van slag waren.

Jezus doet het hier anders. Hij roept zijn leerlingen niet op tot het betonen van grote moed. Tot het verrichten van grote heldendaden. Of vechten tot de dood erop volgt. Hij vraagt hen om in de voetsporen van de bevrijdende God van Israël te blijven gaan. Om zijn geboden te blijven horen, te blijven doen en te zeggen: al wat wij hoorden en zagen, dat zullen wij doen. Hij gebruikt daartoe dat prachtige, oudtestamentische beeld van de wijnstok. De goede gaarde die de Heer voor zijn mensen zorgvuldig heeft voorbereid. Jezus vraagt niet of zij daar nu hevig aan het werk willen gaan. Maar hij vraagt zoiets of zij daarin zouden willen verblijven. Of zij de band met de wijngaard, met de wijnstok, niet zouden willen verbreken. Want dan volgt de dood. Niet zozeer als straf. Een enkeling zou die associatie misschien nog kunnen hebben over dat vuur waarmee de verdorde ranken worden verteert. Maar eigenlijk omdat het zo gaat. Omdat je dan inderdaad dood bent. Murw Geslagen. Kapot. Niet onvergelijkbaar met die vrouw die dat ook inderdaad aan haar nicht bericht: alles in mij is dood. Ik heb niets meer. De werkers in de wijngaard kunnen dan weinig anders meer dan dit opruimen. Zij zijn opgebrand.

Dit is natuurlijk wat Jezus en zeker de evangelist Johannes in zijn vroege gemeente ziet gebeuren. Dat mensen het opgeven. Zich overgeven aan hun lot. Omdat zij de onverschilligheid, de macht van het

kwade, niet meer kunnen verdragen. Het enige, maar dat is misschien wel alles, wat zij hen kunnen toevoegen, is om toch te blijven. Dat woord blijven valt in het evangelie volgens Johannes heel vaak en in dit hoofdstuk al helemaal. Je moet blijven. Blijven in de gemeenschap met anderen. Blijven in de vriendschap met God. En zo blijven in de vriendschap, in de verbondenheid met anderen. Het is de liefdevolle oproep om niet steeds op eigen benen te willen blijven staan. Want dat red je niet. Dan val je. Dan ga je dood. Niet zelden nog eerder figuurlijk, dan letterlijk. Je bent dan daar precies waar de Boze je wilt hebben: platgeslagen. Tot murwheid gebombardeerd. Zelfs als helden zijn wij daar niet tegen bestand. Zo leert ons de gang van de leerlingen in die nacht. Het zwaard van Simon Petrus zal machteloos blijken. Maar er is die kleine mogelijkheid om in die kring van vriendschap en liefde te blijven. Om te ontdekken, zoals het eigenlijk ook met vriendschap en liefde gaat, dat je die zelf niet hebt verworven of bevochten. Want dat is eigenlijk geen vriendschap. Dat is eigenlijk geen liefde. Maar dat je dat is overkomen. Dat je dat werd geschonken. Dat dat jou is toegefallen. En dat God daarin de eerste was die het jou aanbood. En dat hij geen groter liefde wist te verzinnen dan zijn eigen lijf-en-ziel voor zijn vrienden in te zetten. En dat dus, tegenover het duister, tegenover het kwaad, eigenlijk alleen die zachte stem klinkt: Blijf! Geloof hierin! Vertrouw hierop. De donkerste, de allerdonkerste nacht, voorbij.

Amen.